

Archivo de origen: ZAP_TEOT_Val_Taller_Teotitlan_Sept_2012
 Video: <Cuicateco_Verbos_01>, <Cuicateco_Verbos_02>
 Audio (de origen): Cuicateco_Verbo.WAV
 Mesa de trabajo: Taller de clases flexivas en cuicateco
 Autor: Lucía Lezama Tejada
 Fecha: Septiembre 02, 2012.
 Lugar: Bachillerato Integral Comunitario # 29, Teotitlán del Valle, Oaxaca, México.
 Lengua: Cuicateco de Santos Reyes Pápalo, Cuicatlán, Oaxaca.
 Facilitador: Jean-Léo Léonard
 Compiladora: Karla Janiré Avilés González

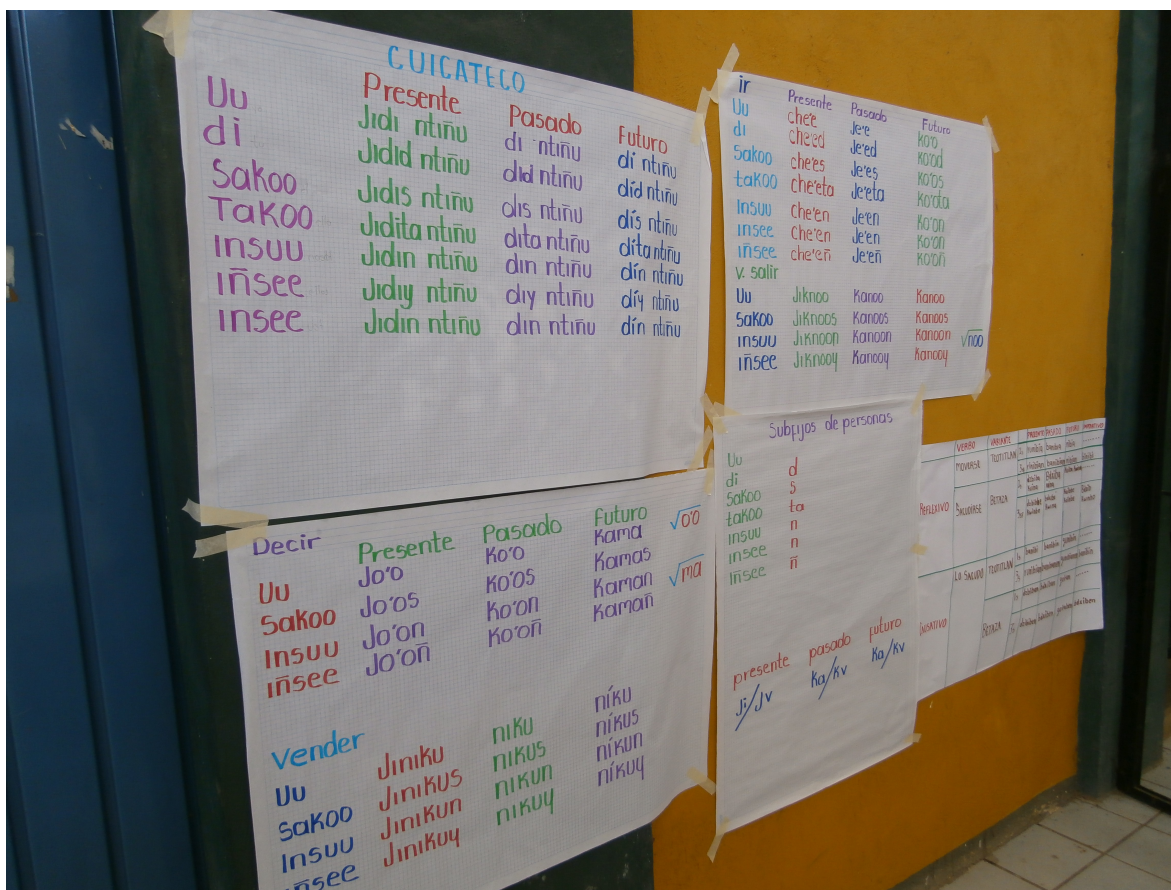

Fig. 1 Conjunto de trabajos expuestos

Módulo textual: Verbo trabajar (borrador)

Verbo trabajar			
Uun	jidii ntiñu		
Sakoo	jidis ntiñu		
	PASADO	PRESENTE	FUTURO
uu	dii ntiñu	jidii ntiñu	díi ntiñu
sakoo	diis ntiñu	jidiis ntiñu	diis ntiñu
takoo	diis ntiñu	jidiita ntiñu	dita ntiñu
dii	did ntiñu	jidid ntiñu	díd ntiñu
insuu	diu ntiñu	jidin ntiñu	dín ntiñu
iñsee	diin ntiñu	jidiy ntiñu	dijn ntiñu
<u>uu</u>	díu ntiñu	jidiu ntiñu	diu ntiñu

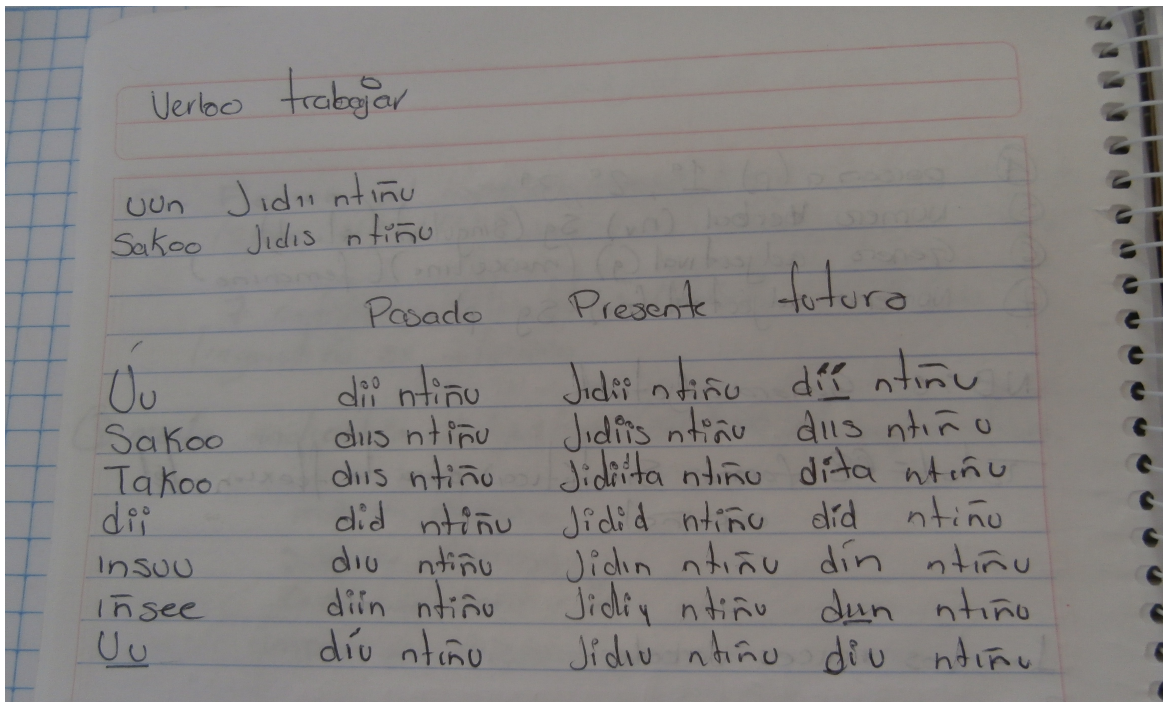

Fig. 2 Verbo trabajar (borrador)

Módulo textual: Clases flexionales del verbo trabajar (ponencia)

CUICATECO			
	PRESENTE	PASADO	FUTURO
uu	jidi ntiñu	di ntiñu	dí ntiñu
di	jidid ntiñu	did ntiñu	díd ntiñu
sakoo	jidis ntiñu	dis ntiñu	dís ntiñu
takoo	jidita ntiñu	dita ntiñu	díta ntiñu
insuu	jidin ntiñu	din ntiñu	dín ntiñu
iñsee	jidiy ntiñu	diy ntiñu	díy ntiñu
insee	jidin ntiñu	din ntiñu	dín ntiñu

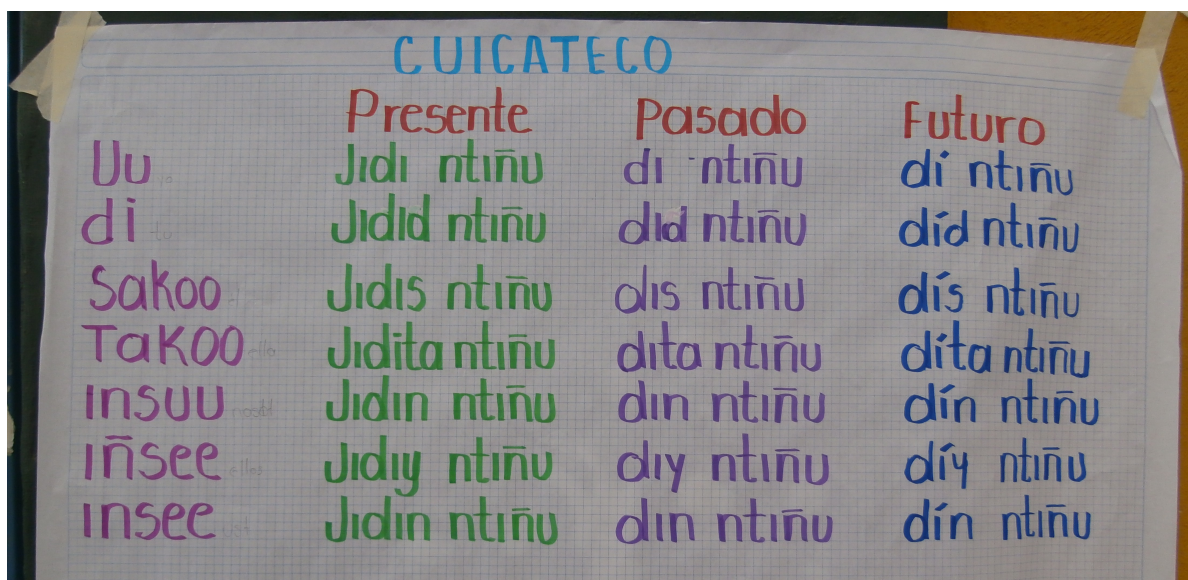

Fig. 3 Clases flexionales del verbo trabajar (ponencia)

Módulo textual: Clases flexionales de los verbos ir, venir y salir (borrador)

Verbo: ir (irreg)		supleción		
		Pasado	Presente	Futuro
yo	uu	che'e	je'e	ko'o
tu	di	che'ed -d	je'ed	ko'od
el	sakoo	che'es -s	je'es	ko'os
ella	takoo	che'eta -ta	je'eta	ko'ota
nosot.	insu	che'en -n	je'en	ko'on
ust.	inse	che'en -n	je'en	ko'on
ellos	iñse	che'eñ -ñ	je'eñ	ko'oñ

-n + y

ch+je'e

Verbo: venir	(irreg)		
	Pasado	Presente	Futuro
uu	noo	kuchii	<u>noo</u>
di	nood	kuchid	<u>nood</u>
sakoo	noos	kuchis	<u>noos</u>
takoo	noota	kuchita	<u>noota</u>
insu	noon	kuchin	<u>noon</u>
inse	noon	kuchin	<u>noon</u>
iñse	nooy	kuchiy	nóoy

Salir	(regular)		
	Pasado	Presente	Futuro
√no	kanoo	jiknoo	kanoo
	kanod	jiknood	kanod
	kanos	jiknoos	kanos
	kanota	jiknota	kanota
√= raiz	kanoon	jiknoon	kanoon
	kanoon	jiknoon	kanoon
	kanoy	jiknoy	kanoy
	ka-	ji-k-	ka-

Cuicateco Santo Reyes Pápab

Verbo: ir (irreg.) suplección

	Pasado	Presente	futuro
yo Uu	che'e	Je'e	Ko'o
tú di	che'ed -d	Je'ed	Ko'od
él Sakoo	che'es -s	Je'es	Ko'os
ella takoo	che'eta -ta	Je'eta	Ko'ota
noot Insu	che'en -n	Je'en	Ko'on
ost. inse	che'en -n	Je'en	Ko'on
ellos in̄se	che'en̄ -n̄	Je'en̄	Ko'on̄

-n+y

Verbo: Venir (irreg.) ch+je'e

	PAS	PREs	FUT
Uu	noo	Kuchii	noo
di	nood	Kuchid	nood
Sakoo	noos	Kuchis	noos
takoo	noota	Kuchita	noota
Insu	noon	Kuchin	noon
Inse	noon	Kuchin	noon
In̄se	nooy	Kuchiy	nooy

SALIR. (Regular)

	PAS	PREs	FUT
√	Kanoo	JiKnoo	Kanoo
√no	Kanod	JiKnood	Kanod
	Kanos	JiKnoos	Kanos
	Kanota	JiKnota	Kanota
√=raiz	Kanoon	JiKnoon	Kanoon
	Kanoon	JiKnoon	Kanoon
	Kanoy	JiKnoy	Kanoy
	ka-	ji-k-	ka-

Fig. 4 Clases flexionales de los verbos ir, venir y salir (borrador)

Módulo textual: Clases flexionales de los verbos ir y salir (ponencia)

IR	PRESENTE	PASADO	FUTURO	
uu	che'e	je'e	ko'o	
di	che'ed	je'ed	ko'od	
sakoo	che'es	je'es	ko'os	
takoo	che'eta	je'eta	ko'ota	
insuu	che'en	je'en	ko'on	
insee	che'en	je'en	ko'on	
iñsee	che'eñ	je'eñ	ko'oñ	
V. SALIR				
uu	jiknoo	kanoo	kanoo	
sakoo	jiknoos	kanoos	kanoos	
insuu	jiknoon	kanoon	kanoon	
iñsee	jiknooy	kanooy	kanooy	√noo

ir	Presente	Pasado	Futuro
Uu	che'e	Je'e	ko'o
di	che'ed	Je'ed	ko'od
Sakoo	che'es	Je'es	ko'os
takoo	che'eta	Je'eta	ko'ota
Insuu	che'en	Je'en	ko'on
insee	che'en	Je'en	ko'on
iñsee	che'eñ	Je'eñ	ko'oñ
v. salir			
Uu	Jiknoo	Kanoo	Kanoo
Sakoo	Jiknoos	Kanoos	Kanoos
Insuu	Jiknoon	Kanoon	Kanoon
iñsee	Jiknooy	Kanooy	Kanooy

√noo

Fig. 5 Clases flexionales de los verbos ir y salir (ponencia)

Módulo textual: Clases flexionales de los verbos bailar, decir y vender
(borrador)

Cuicateco			
			√ne'e
bailar	pasado	Presente	futuro
uu	née	jinée	Né e
di	Néed -d	jinéed	Ne ed
sakoo	Nées -s	Jinées	Né es
takoo	Néeta -ta	jinéeta	Né eta
insu	Néen -n	jinéen	Né en
inse	Néen -n	jinéen	Ne en
iñse	Néeu -y	jinéey	néey

Decir	√o'o / ma Transitivos			
√o'o	PASADO	PRESENTE	FUTURO	√ma
uu	ko'o	jo'o	kama	
di	ko'od	jo'od	kamad	
sakoo	ko'os	jo'os	kamas	
takoo	ko'ota	jo'ota	kamata	
insu	ko'on	jo'on	kaman	
inse	ko'on	jo'on	kaman	
iñse	ko'oñ	jo'oñ	kamañ	

VENDER	PASADO	PRESENTE	FUTURO
uu	n <u>i</u> ku	jiniku	n <u>í</u> ku
di	nikud	jinikud	n <u>í</u> kud
sakoo	nikus	jinikus	nikus
takoo	nikuta	jinikuta	n <u>í</u> kuta
insu	nikun	jinikun	n <u>í</u> kun
inse	n <u>í</u> kun	jinikun	n <u>í</u> kun
iñse	nikuy	jinikuy	n <u>í</u> kuy
	ni-	ji-	
	(regular)	niku	

Cuicateco   √ néé

bailar	pasado	Presente	futuro
Uu	néé	Jinéé	néé
di	nééd -d	eJinééd	nééd
Sakoo	néés -s	Jinéés	néés
takoo	nééta -ta	Jinééta	nééta
Insu	néén -n	Jinéén	néén
Inse	néén -n	Jinéén	néén
īnse	nééy -y	Jinééy	nééy

Jo'o/ma

DECIR	PAS	TRANSITIVOS	FUT	√ma
√o'o		PRES		
Uu	Ko'o	Jo'o	Kama	
di	Ko'od	Jo'od	Kamad	
Sakoo	Ko'os	Jo'os	Kama	
takoo	Ko'ota	Jo'ota	Kamata	
Insu	Ko'on	Jo'on	Kaman	
Inse	Ko'on	Jo'on	Kaman	
īnse	Ko'oñ	Jo'oñ	Kamañ	

VENDER

	PAS	PRES.	FUT
Uu	niKu	Ji niKu	niKu
di	niKud	Ji niKud	niKud
Sakoo	niKus	Ji niKus	niKus
takoo	niKuta	Ji niKuta	niKuta
Insu	niKun	Ji niKun	niKun
Inse	hiKun	Ji niKun	niKun
īnse	niKuy	Ji niKuy	niKuy

ni- (Regular)   Ji- hiku   ni-

Fig. 6 Clases flexionales de los verbos bailar, decir y vender (borrador)

Módulo textual: Clases flexionales de los verbos decir y vender (ponencia)

DECIR				
	PRESENTE	PASADO	FUTURO	
uu	jo'o	ko'o	kama	√o'o
sakoo	jo'os	ko'os	kamas	
insuu	jo'on	ko'on	kaman	√ma
iñsee	jo'oñ	ko'oñ	kamañ	

VENDER			
	PRESENTE	PASADO	FUTURO
uu	jiniku	niku	níku
sakoo	jinikus	nikus	níkus
insuu	jinikun	nikun	níkun
iñsee	jinikuy	nikuy	níkuy

Decir				
	Presente	Pasado	Futuro	
Uu	Jo'o	Ko'o	Kama	√o'o
Sakoo	Jo'os	Ko'os	Kamas	
Insuu	Jo'on	Ko'on	Kaman	√ma
iñsee	Jo'oñ	Ko'oñ	Kamañ	
Vender				
Uu	Jiniku	niku	níku	
Sakoo	Jinikus	nikus	níkus	
Insuu	Jinikun	nikun	níkun	
iñsee	Jinikuy	nikuy	níkuy	

Fig. 7 Clases flexionales del verbo en Cuicateco.